

MINISTARSTVO FINANSIJA

A N A L I Z A
O REALIZACIJI PORESKE POLITIKE ZA 2014. GODINU

Podgorica, mart 2015. godine

UVODNE NAPOMENE

Analiza o realizaciji poreske politike za 2014. godinu pripremljena je u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za I kvartal tekuće godine.

Cilj ove analize je da se kroz sadržaj poreskih i carinskih propisa i naplatu poreza, doprinosa i drugih javnih prihoda sagledaju efekti primjene poreske politike u 2014. godini i njen uticaj na privredu i budžet, kao i stepen usklađenosti poreskih i carinskih propisa sa Acquis-em i predlože odgovarajuće mjere za unapređenje te politike u narednom periodu. Realizaciju poreske politike za 2013. godinu treba posmatrati i u kontekstu ekonomskih kretanja koja su karakterisala fiskalnu 2014. godinu.

Ovom analizom dat je:

- prikaz ostvarenih poreskih prihoda u 2014. godini po svim osnovama (porezi, carine, akcize, doprinosi, takse, naknade, i dr.),*
- pregled ostvarenih prihoda u odnosu na prethodnu fiskalnu godinu,*
- ocjena stanja realizacije postavljenih ciljeva u oblasti poreske politike za 2014. godinu i*
- predlog zaključaka za aktivnosti koje treba preduzeti u ovoj oblasti u toku 2015. godine.*

Za izradu ove analize korišćeni su podaci sa kojima raspolaže Poreska uprava, Uprava carina i Ministarstvo finansija (Državni trezor), Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za zdravstveno osiguranje i Zavod za zapošljavanje, kao i opštine.

I. OSNOVNE KARAKTERISTIKE PORESKE POLITIKE CRNE GORE U 2014. GODINI

Poreska politika koju sprovodi Crne Gore, zasnovana je na kreiranje konkurentnog i stabilnog poreskog sistema koji se bazira na jednostavnim i jasnim zakonskim rješenjima i procedurama, konkurentnim poreskim stopama i efikasnoj i profesionalnoj administraciji. Ovakvo opredjeljenje poreske politike u Crnoj Gori ima za cilj stvaranje ambijenta pogodnog za investiranje i razvoj preduzetništva, prije svega kroz uspostavljanje sistema koji je baziran na niskim poreskim stopama koje su među nižim u regionu i šire.

Realizacija mjera fiskalne konsolidacije, utvrđenih u cilju ozdravljenja javnih finansija, i u 2014. godini rezultirala je boljom naplatom budžetskih prihoda i evidentnim unapređenjem poreske discipline. Reformske aktivnosti, koje su sprovedene u 2014. godini rezultirale su povećanjem javnih prihoda od preko 130 mil.€, što je, uz racionalizaciju potrošnje, doprinijelo oporavku javnih finansija i stvaranju uslova za unapređenje standarda svih građana.

Uz implementaciju mjera konsolidacije, u 2014. godini uvedeno je niz poreskih podsticaja, i to:

- za nova preduzeća i nova zapošljavanja u sjevernim opštinama Crne Gore, u smislu oslobođanja od plaćanja poreza na dohodak i dobit na period od 8 godina, odnosno poreza na lična primanja za novouposlena lica na period od 4 godine;
- odobravanje diskonta obveznicima koji jednokratno uplate obaveze po osnovu poreza na dobit;
- otpis kamate za jednokratnu otplatu poreskog duga;
- priznavanje standardnih troškova u većem iznosu (sa 30% na 70%), izdavaocima privatnog smještaja u sektoru turizma;
- pravo na povraćaj cjelokupnog iznosa akcize na mineralna ulja koja se koriste za upotrebu poljoprivredne i šumske mehanizacije, mehanizacije za čišćenje snijega, kao i dijela plaćene akcize na gorivo koje se koristi za grijanje i komercijalne ili industrijske svrhe.

Radi prevazilaženja nelikvidnosti u poslovanju, nastavljeno je sa podsticajima u vidu davanja mogućnosti prebijanja poreskih obaveza imovinom poreskih obveznika, po kom osnovu je naplaćen zaostali poreski dug u iznosu od cca 10,0 mil.€.

Posebna pažnja tokom 2014.godine bila je posvećenja aktivnostima na planu suzbijanja neformalne ekonomije i jačanju fiskalne discipline svih poreskih obveznika. Borba protiv sive ekonomije, uz mjere fiskalne konsolidacije, imala je veoma značaj uticaj na ostvarenje prihoda i, time, poboljšanje fiskalnih parametara u 2014. godini. Mjere utvrđene Akcionim planim za 2014.godinu, u dijelu regulatornih poboljšanja, operativnih mjera, jačanja institucija, međuinstitucionalnu saradnje i edukacije realizovane su u skladu sa planiranom dinamikom, i doprinijele značajnom smanjenju sive ekonomije. Aktivnosti na planu suzbijanja sive ekonomije su posebno bile usmjerene na pojačan nadzor u osjetljivim oblastima, prije svega u segmentu tržišta rada i duvanskih proizvoda kao oblasti visokog rizika za sivu ekonomiju.

Sledstveno osnovnim opredjeljenjima, nastavljeno je i sa kreiranjem i sprovođenjem poreske politike bazirane na principima konkurentnosti, predvidivosti i konzistentnosti. U tom pravcu, krajem 2014. godine definisana je srednjoročna fiskalna politika, čiji je osnovni cilj vraćanje javnog duga na održiv nivo i stvaranje fiskalnog prostora za dodatnu investicionu potrošnju. Strategija počiva na tri osnovna elementa: uvođenje fiskalnih preferencija za sektorske prioritete, iznalaženje novih izvora prihoda i promjenu sistema oporezivanja na način da se utiče manje negativno na ekonomski rast. Krajnji cilj je oslobođanje potencijala za rast, što će, uz prateće reforme u drugim oblastima, doprinijeti efikasnijoj valorizaciji postojećih resursa i dinamiziranju ekonomskog rasta u narednim godinama.

U skladu sa strategijom sprovođenja fiskalne politike reforma poreskog sistema bazirana je na osiguranju održivosti javnih finansija i ograničenju rasta javnog duga i unaprijeđenju investicionog ambijenta i konkurentnosti crnogorske ekonomije.

II. STRUKTURA POREZA

Osnovnu strukturu poreza u Crnoj Gori čine: carine, akcize, porez na dodatu vrijednost, porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak fizičkih lica, porez na promet nepokretnosti, porez na nepokretnosti, kao i jedan broj manjih poreza (za korišćenje pojedinih dobara, za usluge osiguranja i dr.), doprinosi za obavezno socijalno osiguranje (za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti), više vrsta taksa (sudske, administrativne, komunalne, boravišne, od opšteg interesa), kao i više vrsta naknada (naknada za korišćenje državnih puteva, naknada za korišćenje šuma, naknada za korišćenje voda i dr.).

Tabela 1: Uporedni pregled ostvarenih javnih prihoda po vrstama u 2013. i 2014. ¹ godini:

<i>Vrsta prihoda</i>	<i>Ostvareno u 2013</i>	<i>Ostvareno u 2014.</i>	<i>Stopa rasta</i>	<i>Učešće u državnim/ lokalnim prihodima</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
I Državni prihodi	1260.2	1381.2	9.60	100,00
1. Carine	22.3	22.3	0	1,61
2. Akcize	161.4	156.4	-3.10	11,32
3. Porez na dodatu vrijednost	429.2	497.5	15.91	36,02
4. Porez na dobit pravnih lica	40.6	45.0	10.84	3,26
5. Porez na dohodak fizičkih lica	124.9	136.6	9.37	9,89
6. Porez na promet nepokretnosti	14.4	14.8	2.78	1,07
7. Porez na upot. put. mot. vozila, plov.objekata i letilica	8	7.7	-3.75	0,56
8. Porez na promet upot.mot. vozila, plov.objekata i letilica	2.8	2.6	-7.14	0,19
9. Porez na premije osiguranja	2.3	3.4	47.83	0,25
10. Dopr. za obav. soc.osiguranje (10.1.+10.2.+10.3.+10.4.)	398.5	444.6	11.57	32,19
10.1. Penzijsko invalid.osiguranje	241.9	270.3	11.74	60,80
10.2. Zdravstveno osiguranje	134.7	151.1	12.18	33,99
10.3. Osiguranje od nezaposlenosti	10.8	12.2	12.96	2,74
10.4. Ostali doprinosi	11.1	11.0	-0.90	2,47
11. Takse	24.6	15.0	-39.02	1,09
12. Naknade	31.2	35.3	13.14	2,56
II Lokalni prihodi	119.6	120.2	0.50	100,00
1. Porezi	57.0	58.9	3.33	49.00
2. Takse	6.1	5.8	-4.92	4.83
3. Naknade	39.9	40.4	1.25	33.61
4. Ostali prihodi	16.6	15.1	-9.04	12.56
Ukupno (I + II):	1379.8	1501.4	8,81	/

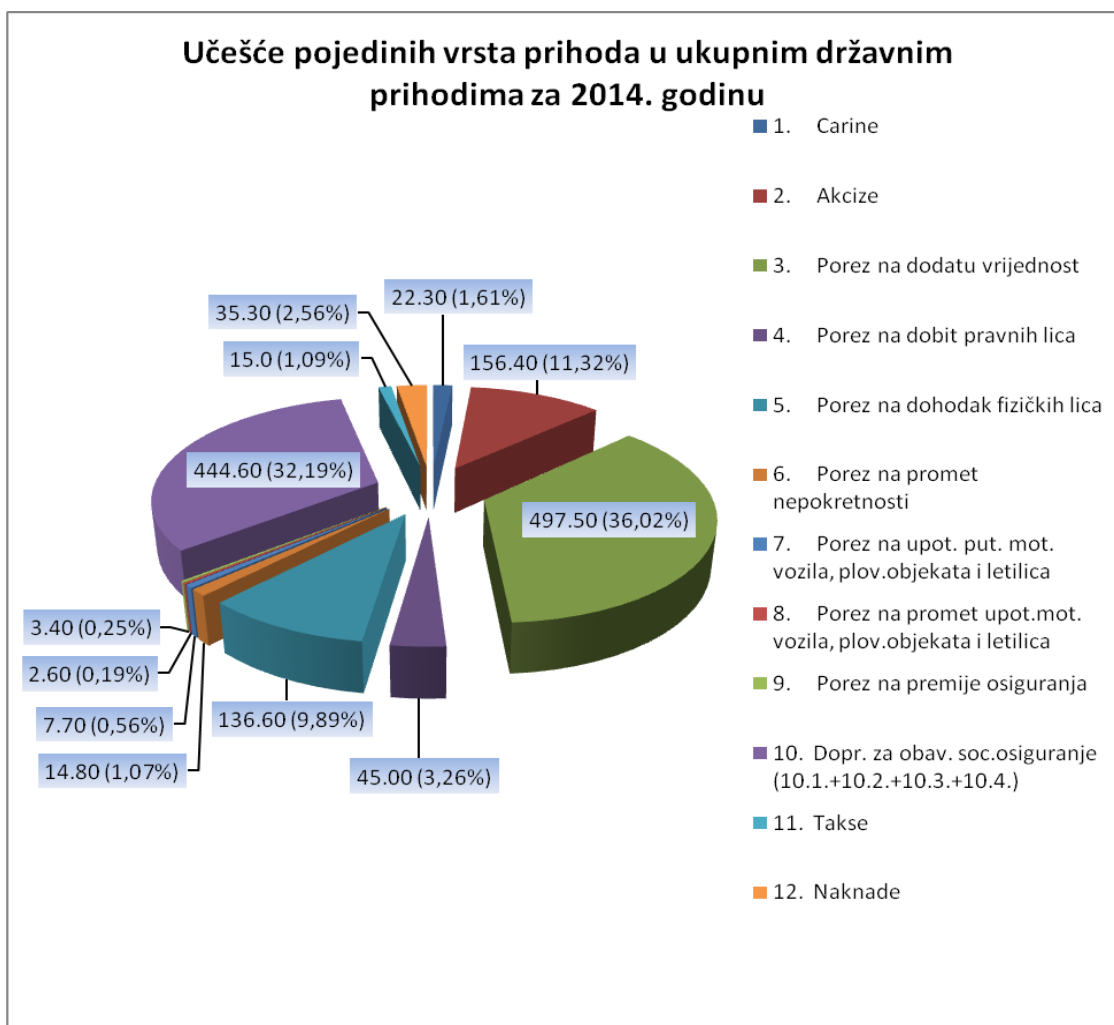
¹ Podaci za 2014. godinu koji se odnose na carine, akcize, porez na dodatu vrijednost, porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak fizičkih lica, porez na dohodak pravnih lica, porez na dohodak fizičkih lica, porez na promet nepokretnosti, porez na nepokretnosti, kao i jedan broj manjih poreza (za korišćenje pojedinih dobara, za usluge osiguranja i dr.), doprinosi za obavezno socijalno osiguranje (za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti), više vrsta taksa (sudske, administrativne, komunalne, boravišne, od opšteg interesa), kao i više vrsta naknada (naknada za korišćenje državnih puteva, naknada za korišćenje šuma, naknada za korišćenje voda i dr.).

Primjenom navedenih poreskih oblika u 2014. godini državni prihodi (1.381,2 mil.€) su povećani za 9,60%, dok su lokalni prihodi (120,2 mil.€) povećani za 0,50%. Ukupni prihodi ostvareni su u iznosu od 1.501,4 mil.€ (prosječno mjesečno 125,1 mil.€), što je za 8,81% veće u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi navedenih prihoda na državne prihode odnosi se 92,00%, a na lokalne 8,00%. Poređenja radi, u 2013. godini državni prihodi su učestvovali sa 91,33%, a lokalni sa 8,67%.

U strukturi državnih prihoda za 2014.godinu (1381,2 mil.€) porezi učestvuju sa 62,55%, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje 32,19%, carine 1,61%, takse 1,09% i naknade 2,56%. U strukturi državnih prihoda za 2013.godinu (1.260,2mil.€) porezi učestvuju sa 62,18%, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje 31,62%, carine 1,77%, takse 1,95% i naknade 2,48%.

U strukturi lokalnih prihoda za 2014.godinu (120,2 mil.€) lokalni porezi učestvuju sa 49,00%, takse 4,83%, naknade 33,61% i ostali prihodi 12,56 %. U strukturi lokalnih prihoda za 2013.godinu (119,5 mil.€) lokalni porezi učestvuju sa 47,65%, takse 5,10%, naknade 33,36% i ostali prihodi 13,89 %.

Ukupni prihodi fiskalnog karaktera u 2014.godini (1.501,4 mil.€) u procijenjenom BDP-u za 2014. godinu (3.393,0 mil.€) učestvuju sa 44,25%, a u 2013. godini to učešće je iznosilo sa 41,89%, što znači da je u ovom izvještajnom periodu, u odnosu na prethodnu godinu, učešće fiskalnih prihoda povećano za 2,36 indeksna poena. Državni prihodi (1.381,2 mil.€) u procijenjenom BDP-u za 2014. godinu učestvuju sa 40,70%, dok je u 2013. godini učešće ovih prihoda u BDP-u iznosilo 38,27%.

U narednom tekstu pojedinačno su obrađena normativna rješenja za sve poreske oblike, fiskalni efekti po osnovu primjene tih rješenja sa posebnim osvrtom na njihovu usklađenost sa Acquis-em.

A. Državni prihodi

1. Akcize

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja akcize utvrđena je **Zakonom o akcizama**,² koji je u primjeni je od 1. aprila 2002. godine. Tim zakonom uvedena je obaveza plaćanja akcize za tri grupe proizvoda, i to: alkohol i alkoholna pića, duvan i duvanske proizvode i mineralna ulja, njihove derivate i supstitute. Od 1. aprila 2012. godine, u akcizni sistem, kao akcizni proizvodi uvedeni su kafa³ i gazirana voda. Akciza se plaća na akcizne proizvode proizvedene u Crnoj Gori i akcizne proizvode koji se uvoze u Crnu Goru. Obveznik plaćanja akcize je proizvođač i uvoznik akciznih proizvoda dok je Zakonom predviđena mogućnost da se akcizna obaveza može prenijeti sa uvoznika, odnosno proizvođača na imaooca akcizne dozvole, odnosno oslobođenog korisnika akcize.

Izmjene Zakona o akcizama koje su u primjeni od oktobra 2014. godine, uglavnom su se odnosile na dalju harmonizaciju akcizne politike sa evropskim zakonodavstvom. Navedenim zakonom, u cilju stvaranja predvidivog, postepenog i izjednačenog rasta akciza kao preduslova za prevenciju nelegalne trgovine cigaretama i obezbjeđivanje stabilnih državnih prihoda, uveden je »*akcizni kalendar*«, za period od pet godina i kojim visina specifične akcize na cigarete od 1. novembra 2014. godine iznosi 19€ za 1000 komada (0,38€ po paklici), dok će u 2019. godini ona iznositi 26€ za 1000 komada (0,52€/paklici). Stopa proporcionalne (ad valorem) akcize postepeno će se smanjivati sa 35% u 2014. godini, na 31% od prosječne ponderisane maloprodajne cijene cigareta u 2019. godini.

Navedenim izmjenama, kao posebna novina je da od 1. januara 2015. godine postupak kontrole obračunavanja i plaćanja akcize vrši umjesto poreskog, carinski organ. Na ovaj način će se, kroz objedinjavanje postupka kontrole i naplate ove dažbine unaprijediti sistem i obezbijediti efikasnija kontrola a samim tim i naplata akcize kod proizvodnje, uvoza i prometa akciznih proizvoda, a što će umnogome doprinijeti povećanju prihoda uz istovremeno suzbijanje sive ekonomije na tržištu akciznih proizvoda.

U cilju podsticaja razvoju turizma, navedenim zakonom uvedeno je pravo na povraćaj cjelokupne akcize za mineralna ulja koja se koriste za upotrebu mehanizacije koja služi za održavanje ski staza i parkinga na skijalištima, kao i za mineralna ulja koja se upotrebljavaju za pogon poljoprivredne i šumske mehanizacije, i u tom cilju je donijet **Pravilnik o načinu i uslovima povraćaja akcize na mineralna ulja** ("Službeni list CG", broj 56/14). Pored navedenog predmetnim zakonom, stvorene su normativne pretpostavke za zakonitu upotrebu gasnih ulja, i u tom cilju je donijet **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o primjeni Zakona o akcizama** ("Službeni list CG", broj 59/14), kojim su propisani uslovi i način povraćaja dijela plaćene akcize za gasna ulja koja se koriste u industrijske i komercijalne svrhe.

Usklađenost Zakona o akcizama sa Acquis-em

Zakon o akcizama je u potpunosti usklađen sa sljedećim Direktivama EU:

- Direktivom Savjeta EU 92/80/EEC (izmjene: 1999/81 EEC, 2002/10/EC i 2010/12 EC) o ujednačavanju akciza na duvanske proizvode, izuzev cigareta,
- Direktivom Savjeta 92/83/EEC o usklađivanju strukture akcize na alkohol i alkoholna pića,i

² „Sl. list RCG“, br. 65/01, 76/05 i „Sl. list RCG“ br. 7608, 50/09, 78/10, 61/11, 28/12, 38/13 i **45/14**.

³ Od 1. januara 2015. godine, kafa je ukinuta kao akcizni proizvod.

Preostalo je usklađivanje sa sljedećim relevantnim Direktivama EU, i to:

- Direktivom Savjeta 2008/118/ EZ o opšim postupcima sa akciznim proizvodima i o držanju, kretanju i nadzoru nad tim proizvodima,
- Direktivom Savjeta 2003/96/EEZ o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije,
- Direktivom Savjeta 2011/64/EU o strukturi i stopama akciza za duvanske proizvode.

Postepeno usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2011/64/EU odnosi se na uskladjivanje visine akcizne obaveze na cigarete sa propisanim minimumom koji, od 1. januara 2014. godine, u EU iznosi 90 €/1000 komada cigareta, odnosno 60% od prosječne ponderisane cijene cigareta (kod nas taj minimum sada iznosi 44,5€/1000 komada cigareta).

Usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2003/96/EEC, odnosi se na usaglašavanje postojećeg zakona u pogledu predmeta oporezivanja, propisivanja visine akcizne osnovice za ostale energente (ugljen, koks i prirodni plin), i električnu energiju kao i iznosa akcize za te proizvode.

Usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2008/118/ EEC je načelno izvršeno međutim, s obzirom da je navedenom propisan tretman akciznih proizvoda za države članice EU, to znači da će se usklađivanje sa navedenom direktivom vršiti postepenim usaglašavanjem posebno u dijelu odloženog plaćanja akcize primjenom elektronskog akciznog dokumenta, odnosno uvođenja informacionog sistema (EMCS), u naš akcizni sistem.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Poreske uprave zaključno sa 2014. godinom registrovano je 395 akciznih obveznika, od čega 387 pravnih lica i osam preduzetnika.

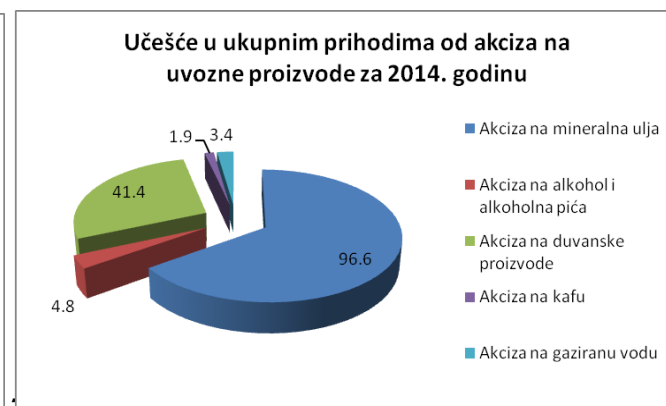
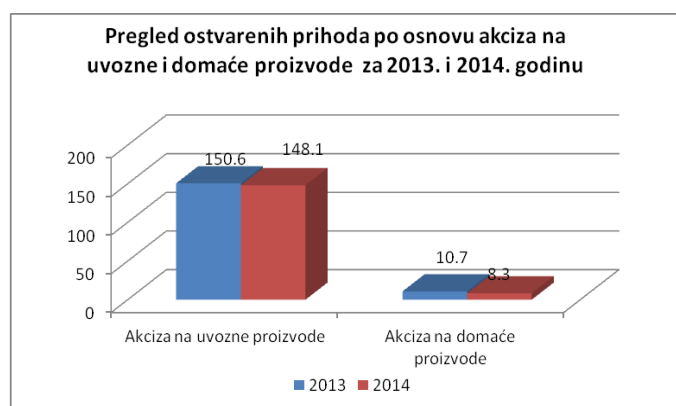
Na osnovu podataka Poreske uprave o zaduženju akciznih dokumenata koja prate akciznu robu namijenjenu skladištenju u akciznom skladištu, zaključno sa 2014. godinom, aktivna su akcizna skladišta kod obveznika, i to: AD „Jugopetrol“ Kotor, DOO „Bonus Petrol“ Cetinje i DOO „Petrol Crna Gora MNE“ Cetinje - za skladištenje mineralnih ulja, njihovih derivata i supstituta i DOO „Neksan“ Nikšić i AD „Trebjesa“ Nikšić, za skladištenje alkoholnih proizvoda.

Napominjemo, da shodno zakonskom rješenju prema kome obaveza obračunavanja akcize za cigarete kod uvoza nastaje danom preuzimanja kontrolnih akciznih markica, i da se ista plaća u roku od 60 dana od dana preuzimanja tih markica, prestala je potreba za registrovanjem akciznih skladišta za ovu vrstu akciznih proizvoda.

Ostvareni prihodi od akciza za 2014. godinu iznosili su 156,4 mil. € (pros. mjesečni 13,0 mil. €) i u odnosu na prethodnu godinu (161,4 mil.€), manji su 3,1%.

Tabela 2: Pregled ostvarenih prihoda od akciza po vrstama proizvoda u 2013 i 2014 godini:

Red. br.	Vrsta akciznog proizvoda	2013.g. (u mil.€)	2014.g. (u mil.€)	%
1	2	3	4	5
1.	Akciza na uvozne proizvode	150,6	148,1	-1,7
1.1.	Akciza na mineralna ulja	94,6	96,6	2,1
1.2.	Akciza na alkoh. i alkohol.pića	4,8	4,8	-
1.3.	Akciza na duvan.proizvode	45,6	41,4	-9,2
1.4.	Akciza na kafu	2,1	1,9	-9,5
1.5.	Akciza na gaziranu vodu	3,5	3,4	-2,9
2.	Akciza na domaće proizvode	10,7	8,3	-22,4
2.1.	Akciza na alkoh. i alkohol.pića	8,8	8,0	-9,1
2.2.	Akciza na duvan.proizvode	1,9	0,3	-84,2
	Ukupno :	161,4	156,4	-3,1

Državni Trezor, Poreska uprava i Uprava carina

Ostvareni prihodi od akciza na *uvozne akcizne proizvode* u ovom izvještajnom periodu iznose 148,1 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (150,6mil. €) manji su 1,7%. Od navedenog iznosa na mineralna ulja odnosi se 96,6 mil.€ (65,2 %), alkohol i alkoholna pića 4,8 mil.€ (3,2 %), duvanske proizvode 41,4 mil.€ (28,0%), kafe 1,9 mil.€ (1,3 %) i gazirane vode 3,4 mil.€ (2,3%).

Prihodi od akciza na *domaće akcizne proizvode* u ovom izvještajnom periodu iznose 8,3 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (10,7 mil.€) manji su za 22,4%. Od navedenog iznosa, na alkohol i alkoholna pića se odnosi 8,0 mil.€ (96,4%) a na duvanske proizvode 0,3 mil.€ (3,6%).

Prihodi od akciza na *mineralna ulja* za izvještajni period iznose 96,6 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (94,6 mil. €) veći su 2,1%.

Ukupni prihodi od akciza na *alkohol i alkoholna pića* u izvještajnom periodu iznose 12,8 mil. €, od čega se na domaće proizvode odnosi 8,0 mil. € (62,5%), a na uvozne 4,8 mil. € (37,5%). Prihodi po ovom osnovu u odnosu na prethodnu godinu (13,6 mil. €), manji su za 5,9%.

Ostvareni prihodi od akciza na *duvanske proizvode* za izvještajni period iznose 41,7 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (47,5 mil. €) manji su za 12,2%. Smanjenje naplate akcize na domaće duvanske

proizvode, rezultat je opredjeljenja domaćeg proizvođača, koji se bavio izvozom pri čemu ne postoji obaveza plaćanja akcize.

Imajući u vidu postojeća zakonska rješenja, u 2014. godini izvršen je povraćaj, odnosno preusmjer akcize u iznosu od 2,7 mil.€, od čega se 1,8 mil.€ odnosi na povraćaj akcize, a 0,9 mil.€ za preusmjer akcize za izmirenje drugih fiskaliteta.

2. Porez na dodatu vrijednost

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja poreza na dodatu vrijednost uvedena je **Zakonom o porezu na dodatu vrijednost**⁴ čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. aprila 2003.godine. Oporezivanje prometa proizvoda i usluga vrši se prema mjestu potrošnje, primjenom principa odredišta, odnosno destinacije. Ovo rješenje podrazumijeva da je izvoz proizvoda oslobođen plaćanja PDV, a uvoz proizvoda se oporezuje i ima isti tretman kao domaći proizvodi. Obveznik plaćanja ovog poreza je pravno i fizičko lice čiji je oporezivi promet na godišnjem nivou veći od 18.000 €. Do 1.januara 2006.godine sve oporezive isporuke proizvoda i usluga bile su oporezovane po jedinstvenoj opštoj stopi od 17%, a tada je uvedena snižena stopa od 7% za određeni broj proizvoda i usluga koji su od značaja za životni standard građana.

Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o porezu na dodatu vrijednost, koji je donijet sredinom 2013. godine („Službeni list CG”, broj 29/13), povećana je opšta stopa PDV sa 17% na 19%. Osnovni razlog za povećanje stope bio je u zaustavljanju daljeg pogoršanja indikatora fiskalne stabilnosti, u prvom redu povećanja javnog duga, koji je posledica višegodišnjeg budžetskog deficita, odnosno nesklada između javnih prihoda i javnih rashoda. Napominjemo, da se opšta stopa PDV nije mijenjala od početka primjene Zakona o PDV (aprila 2003. godine) te da će povećanjem stope na 19% Crna Gora i dalje biti među zemljama u okruženju i šire sa najnižom stopom PDV-a. Takođe, usluge smještaja u apartotelima, koje su bile oporezovane po sniženoj stopi od 7% i usluge igara na sreću i zabavnih igara, koje su bile oslobođene plaćanja PDV, sada se oporezuju po stopi od 19%. Pored navedenog pooštrena je kaznena politika, kao jedna od mjera za suzbijanje sive ekonomije tako što su povećane novčane kazne za poreske prekršaje propisane Zakonom o PDV.

Krajem 2014. godine Skupštini Crne Gore je upućen Predlog Zakona i izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost koji je stupio na snagu 13. marta 2015. Godine. Predlogom navedenog zakona između ostalog vrši se poboljšanje postojećeg rješenja koje se u praksi pokazalo kao nedovoljno efikasno, pa je predloženim rješenjem propisano da je poreski dužnik primalac usluga iz člana 17 i ako nije obveznik PDV, dok je do sada obveznik plaćanja PDV bio davalac usluga; bliže se definišu telekomunikacijske usluge; vrši se dodatno pojašnjenje oko utvrđivanja poreske osnovice za obračun PDV, odnosno sniženje cijena i popusti koji se odobravaju na računu ne mogu biti manji od nabavne vrijednosti, odnosno cijene koštanja proizvoda.

Novim zakonskim rješenjem PDV se plaća po nultoj stopi na isporuke proizvoda i usluga za gradnju i opremanje ugostiteljskog objekta kategorije pet i više zvjezdica, energetskog objekta za proizvodnju električne energije instalisane snage veće od 10 MW i kapaciteta za proizvodnju prehrambenih proizvoda razvrstanih u okviru sektora C grupa 10 Zakona o klasifikaciji djelatnosti, čija investiciona vrijednost prelazi 500.000 eura, kao i isporuke proizvoda, odnosno usluga koja se vrši u skladu sa ugovorom o kreditu, odnosno zajmu, zaključenim između Crne Gore i međunarodne finansijske organizacije, odnosno druge države ili treće strane u kojem se Crna Gora pojavljuje kao garant, u dijelu koji se finansira

⁴ „Službeni list RCG”, broj 65/01, 38/02, 72/02, 21/03 i 76/05 i „Službeni list CG”, broj 16/07 i 29/13

dobijenim novčanim sredstvima, ako je tim ugovorom predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza.

Usklađenost sa Acquis-em - Zakon o porezu na dodatu vrijednost, kao i propisi doneseni na osnovu tog zakona, u značajnoj mjeri su usklađeni sa Acquis-em (Direktiva 2006/112/EC). Programom rada Vlade za IV kvartal ove godine predviđene su izmjene i dopune Zakona kako bi se izvršilo dalje usklađivanje postojećih zakonskih rješenja sa Direktivom 2006/112/EC.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Poreske uprave za plaćanje PDV registrovano je 30.247 obveznika, od čega se 92,2% (27.874) odnosi na pravna lica, a 7,8% (2.373) na fizička lica. Broj PDV obveznika u ovom izvještajnom periodu u odnosu na isti period prethodne godine povećan je 10,5%.

Prema podacima Poreske uprave (na osnovu prijava za plaćanje PDV), ukupno ostvareni promet proizvoda i usluga (oporezivi i oslobođeni) za 2014.godinu iznosio je 7.655,9 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (7.679 mil.€) smanjen je za 0,30%.

Tabela 5: Uporedni pregled ostvarenog prometa proizvoda i usluga za 2013. i 2014. godinu:

Vrsta prometa	2013. god.		2014.god.	
	Iznos (u hilj. €)	% učešća	Iznos (u hilj. €)	% učešća
1	2	3	4	5
Oporezivi promet po stopi od 19%	3.045,88	39,66	5.602,10	73,17
Oporezivi promet po stopi od 17%	2.526,48	32,90	0	0
Oporezivi promet po stopi od 7%	829,32	10,80	826,04	10,79
Oporezivi promet po stopi od 0%	938,37	12,22	940,41	12,28
Oslobođeni promet	339,04	4,42	287,33	3,76
U k u p n o:	7.679,09	100,00	7.655,88	100,00
Prosječno mjesečno	639,92		637,99	

Iz prethodne tabele proizilazi da je u 2014. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je pad oporezivog prometa za 0.30% i smanjenje oslobođenog za 15,25%. U strukturi ukupno ostvarenog prometa, promet koji je oslobođen plaćanja PDV učestvuje sa 3,76 %, a u prethodnoj godini to učešće je iznosilo 4,42 %, što znači da je u ovom izvještajnom periodu došlo do smanjenja prometa koji je oslobođen PDV za 0.66 indeksna poena.

Bruto naplata po osnovu PDV (pri uvozu i u zemlji po poreskim prijavama) za 2014. godinu iznosi 566,8 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (491,4 mil. €) veća je za 15,3%. Pri uvozu proizvoda, od strane Uprave carina naplaćeno je 368,6 mil.€ (65%), a u zemlji (po poreskim prijavama) od strane Poreske uprave 198,2 mil. € (35%). Učešće prihoda od PDV kod uvoza proizvoda u bruto PDV prihodima u 2014. godini u odnosu na 2013.godinu je povećano sa 63,3% na 65%, a kod Poreske uprave je smanjeno sa 36,7% na 35%.

Tabela 6: Uporedni pregled uplata po osnovu PDV pri uvozu i u zemlji za 2013. i 2014.godinu:

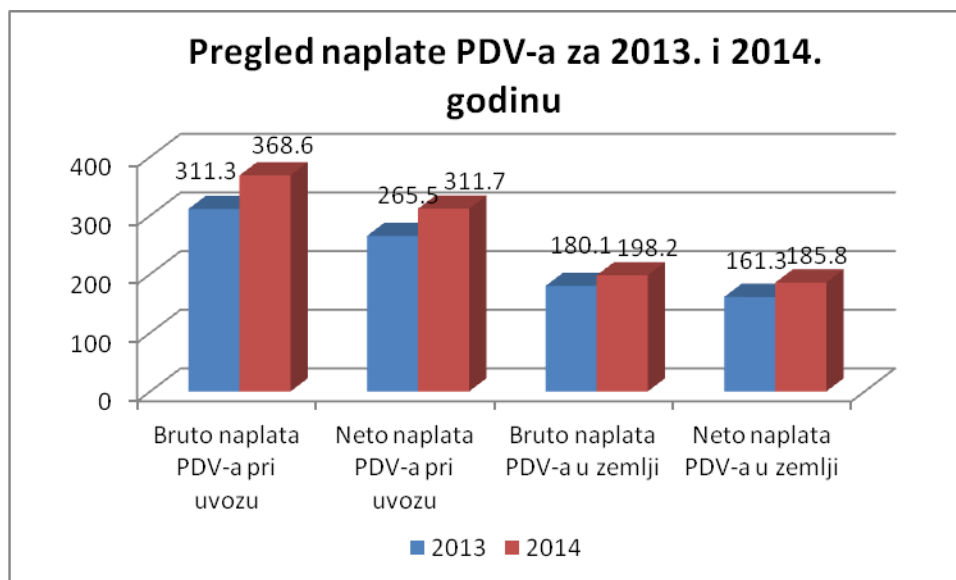
Vrsta prihoda	Naplata u 2013.god. (u mil.€)	Naplata u 2014. god. (u mil.€)	Index (3:2)
1	2	3	4
I PDV pri uvozu			
1. bruto naplata	311,3	368,6	118,4
2. neto naplata	265,5	311,7	117,4
II PDV u zemlji			
3. bruto naplata	180,1	198,2	110,0
4. neto naplata	161,3	185,8	115,2
III Povraćaj poreskim obveznicima			
Povraćeno poreskim obveznicima	55,0	61,5	111,8
Svega neto naplata (2+4)	429,2	497,5	116,0
Prosječno mjesečno	36,4	41,45	113,9

Izvor: Državni Trezor, Poreska uprava i Uprava carina

Napomena : U tabeli 6: koloni broj 2. izvršena je korekcija podataka iz Analize za 2013.godinu, sa podacima kroz Zakon o završnom računu, tako da neto naplata umjesto 436,4 mil. € iznosi 429,2 mil. € u koji je po podacima SAPa uključena stavka koja ne postoji u kontnom planu u iznosu od 2,5 mil. €.

Neto naplata (prihod) od PDV za 2014. godinu iznosi 497,5 mil. €, što u odnosu na prethodnu godinu (429,2 mil. €) čini povećanje od 16%. Prihodi od PDV (neto naplata) čini 14,66 % procijenjenog BDP za 2014. godinu (3.393 mil. €).

PDV koji je vraćen poreskim obveznicima u 2014.godini (61,5 mil.€), odnosi se na povraćaj Državnog trezora 49,1 mil.€ i Poreske uprave 12,4 mil.€, što u ukupnoj bruto naplati od PDV (566,8 mil.€) iznosi 10,85 %, a u prethodnoj godini to učešće je iznosilo 11,2%, što znači da je u ovom izvještajnom periodu došlo do smanjenja PDV koji je vraćen poreskim obveznicima za 0,35 indeksna poena.

Olakšice kod plaćanja PDV

Zakonom o PDV omogućeno je korišćenje poreskih olakšica po osnovu isporuke proizvoda i usluga koje služe za službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava i međunarodnih organizacija. Ovo pravo se ostvaruje neposredno prilikom isporuke proizvoda, odnosno usluga uz prezentaciju poreske identifikacione kartice. Prema podacima Poreske uprave, zaključno sa decembrom 2014. godine, izdato je 160 poreskih identifikacionih kartica, što je u odnosu na 2013. godinu (112) više 42.86%.

Treba napomenuti da Poreska uprava ne posjeduje podatke o iznosu PDV za poreska oslobođenja koja su ostvarena na osnovu međunarodnih sporazuma, odnosno ugovora, kao i drugim osnovama (na osnovu zaključaka Vlade).

Takođe, Zakonom je omogućeno i korišćenje poreskih olakšica kod plaćanja PDV u slučajevima kada je međunarodnim sporazumom, odnosno ugovorom predviđeno da se donatorska sredstva ne mogu koristiti za plaćanje poreza u Crnoj Gori. Procedura ostvarivanja ovog oslobođenja uređena je posebnim uputstvom Ministarstva finansija. Za izvještajni period po osnovu primljenih donacija nije naplaćen PDV u iznosu od 351.351 €, (u prethodnoj godini 452.415 €).

3. Porez na dobit pravnih lica

Normativna rješenja

Oporezivanje dobiti pravnih lica uređeno je **Zakonom o porezu na dobit pravnih lica**⁵ čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. januara 2002. godine. Prema odredbama navedenog zakona obveznik poreza na dobit je rezidentno, odnosno nerezidentno pravno lice koje obavlja djelatnost radi sticanja dobiti. Predmet oporezivanja rezidentnog pravnog lica je dobit koju to lice ostvari u Crnoj Gori i izvan Crne Gore, a predmet oporezivanja nerezidenta je dobit koju to lice ostvari u Crnoj Gori. Stopa poreza na dobit, iznosi 9% i ova stopa je jedna od najnižih stopa u regionu. Radi stimulisanja privrednih aktivnosti u nedovoljno razvijenim područjima izmjenama ovog zakona u 2012. godini uvedena je mogućnost korišćenja poreske olakšice za otpočinjanje biznisa u privredno nedovoljno razvijenim opštinama. Naime, predviđeno je da novoosnovano pravno lice u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, koje obavlja proizvodnu djelatnost, oslobađa se plaćanja poreza na dobit u iznosu od 100% za prvih osam godina od početka obavljanja djelatnosti. Ovu olakšicu mogu da koriste i druga pravna lica koja osnivaju poslovnu jedinicu u privredno nedovoljno razvijenim opštinama. Krajem 2013.godine, izvršeno je revidiranje zakonskih odredbi koje se odnose na poreske olakšice, a u cilju usklađivanja sa EU regulativom u oblasti dodjele državne pomoći.

Usklađenost sa Acquis-em - Propisi koji se odnose na oporezivanje dobiti pravnih lica zahtijevaju usklađivanje sa Acquis-om u dijelu koji se odnosi na oporezivanje dividendi, kamata i autorskih naknada, statusnih promjena pravnih lica i statusa povezanih lica.

Postojeća zakonska rješenja pretežnim dijelom su usklađena sa relevantnim propisima Evropske unije iz ove oblasti, a prije svega sa: *Direktivom Savjeta 2011/96/EU o zajedničkom sistemu oporezivanja za matične kompanije i zavisne kompanije u različitim državama članicama; Direktivom Savjeta 2009/133/EC o zajedničkom sistemu oporezivanja koje se primjenjuje na spajanje, podjele, djelimične podjele, transfere sredstava i razmjenu dionica koje se tiču kompanija različitih država članica; Direktivom Savjeta 2003/49/EC o zajedničkom sistemu oporezivanja kamata i autorskih naknada među povezanim kompanijama u različitim državama članicama.*

⁵ ("Službeni list RCG", br.65/01, 80/04 i "Službeni list CG", br. 40/08, 86/09, 14/12 i 61/13)

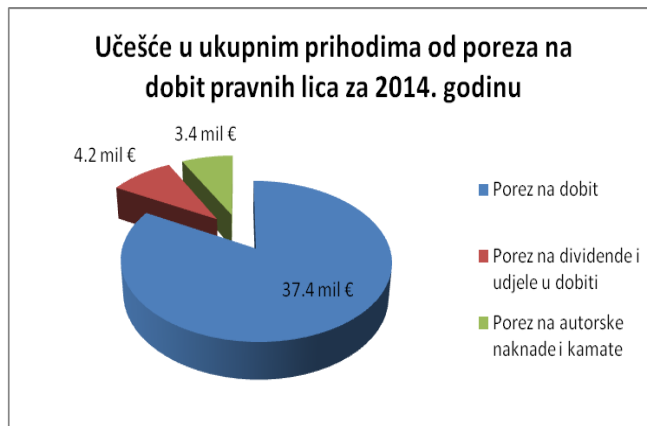
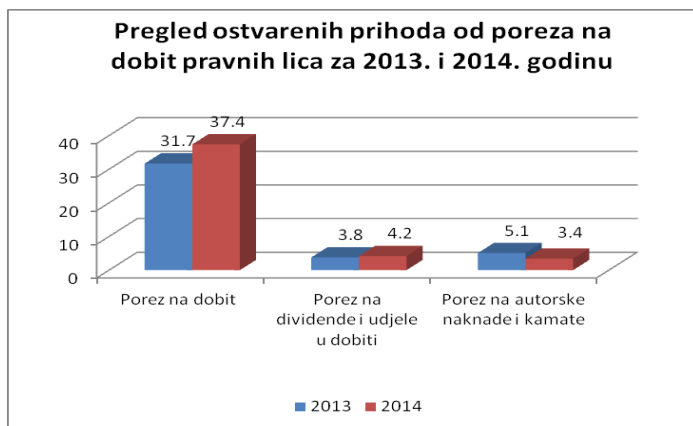
Dalje usklađivanje propisa o oporezivanju dobiti sa Acquis izvršiće se u skladu sa dinamikom utvrđenom Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u EU (NPI), sa opredjeljenjem da te aktivnosti budu u skladu sa ekonomskim interesima Crne Gore i obavezama koje proističu iz SSP-a.

Ostvarenje prihoda

Prihodi od poreza na dobit pravnih lica u 2014.godini ostvareni su u iznosu 45.0 mil.€ (pros. mjes. 3.7 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (40.6 mil.€) veći su za 10.8 %. U strukturi ostvarenih prihoda po navedenom osnovu, na porez na dobit se odnosi 37.4 mil.€ (83.1%), porez na dividende i udjele u dobiti 4.2 mil.€ (9.3%) i porez na autorske naknade i kamate 3.4 mil.€ (7.5%).

Tabela : Uporedni pregled ostvarenih prihoda od poreza na dobit pravnih lica za 2014. i 2013.godinu:

<i>PRIHODI OD POREZA NA DOBIT PRAVNIH LICA</i>	<i>Ostvareno 2013 u mil.€</i>	<i>Ostvareno 2014 u mil.€</i>	<i>Index</i>
<i>Porez na dobit</i>	31.7	37.4	118.0
<i>Porez na dividende i udjele u dobiti</i>	3.8	4.2	110.5
<i>Porez na autorske naknade i kamate</i>	5.1	3.4	66.6
<i>Ukupno</i>	<i>40.6</i>	<i>45.0</i>	<i>110.8</i>

Ako se posmatra ostvarenje prihoda od poreza na dobit pravnih lica u 2014. godini, uočava se da je u odnosu na prošlu godinu došlo do povećanja prihoda od poreza na dobit za 18%, poreza na dividende i udjele od dobiti za 10.5%, dok su prihodi od poreza na autorske naknade i kamate smanjeni za 33.3 %.

4. Porez na dohodak fizičkih lica

Normativna rješenja

Oporezivanje dohotka fizičkih lica uređeno je **Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica**⁶, čija su osnovna rješenja u primjeni od sredine 2002. godine. Ovim zakonom uvedeno je plaćanje poreza na

⁶ "Sl.list RCG", br. 65/01, 37/04 i 78/06 i "Službeni list CG", broj 86/09, 14/12, 62/13 i 60/14

dohodak fizičkih lica za rezidentna i nerezidentna fizička lica. Predmet oporezivanja fizičkog lica je dohodak koji je ostvaren po osnovu: ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i kapitalnih dobitaka.

Od 1. januara 2007.godine je uvedena jedinstvena (proporcionalna) poreska stopa od 9%, sa odloženim rokom primjene od 01. januara 2010. godine, dok je u prelaznom periodu 2007. i 2008. godini poreska stopa iznosila 15%, a za 2009. godinu stopa je iznosila 12%. Kao privremena mjera od 08. februara 2013. godine uvedena je stopa od 15% na lična primanja preko 720€, na iznos iznad 720€, i ova rješenja se primjenjuju i u 2014.godini. Od 1. januara 2015. godine, na lična primanja iznad 720€ primjenjuje se stopa od 13%.

Dosadašnje izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica predstavljaju kontinuitet reformskih aktivnosti u oblasti poreske politike i usmjerene su na smanjenje poreskih oslobođenja i poreskih olakšica uz izjednačavanje poreskog opterećenja dobiti kompanija i zarada zaposlenih. Radi stimulisanja privrednih aktivnosti u nedovoljno razvijenim područjima izmjenama ovog zakona u 2012. godini uvedena je mogućnost korišćenja poreske olakšice za preduzetnike u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, a krajem 2013. godine je izvršeno revidiranje rešenja koja se odnose na ove olakšice u cilju uskladjivanja sa EU regulativom koja se odnosi na dodjelu državne pomoći.

Usklađenost sa Acquis-em - Propisi koji se odnose na oporezivanje dohotka fizičkih lica ne zahtijevaju značajnije usklađivanje sa Acquis-em, osim u dijelu koji se odnosi na usaglašavanje poreskog tretmana nerezidentnih fizičkih lica sa Preporukom Evropske komisije 94/79/EC.

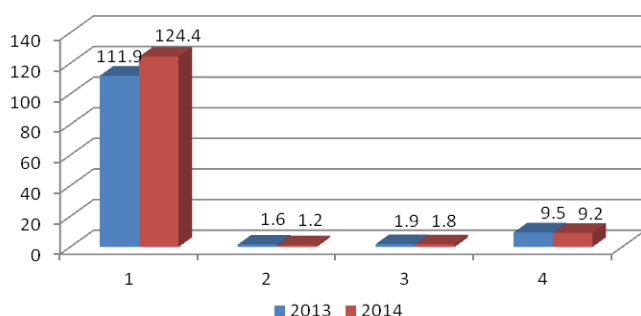
Ostvarenje prihoda

Naplaćeni prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica za 2014. godinu iznose 124.9 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (111.9 mil.€) povećani su za 11.2%. U strukturi ukupno naplaćenih prihoda po navedenom osnovu na lična primanja odnosi se 91 %, na samostalnu djelatnost 1 %, prihode od imovine i imovinskih prava 1.3 % i prihode od kapitala i ostalih izvora 6,7 %.

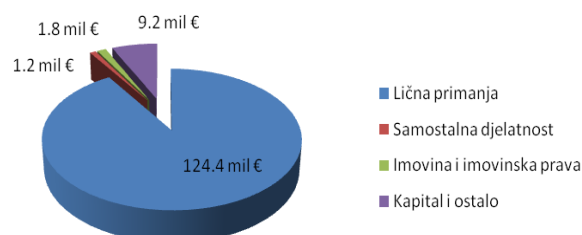
Tabela 6: Uporedni pregled prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica za 2013. i 2014. godini

IZVORI DOHOTKA	<i>Ostvareno 2013 u mil.€</i>	<i>Ostvareno 2014 u mil.€</i>	<i>Index</i>
<i>Lična primanja</i>	111.9	124.4	111.2
<i>Samostalna djelatnost</i>	1.6	1.2	75.0
<i>Imovina i imovinska prava</i>	1.9	1.8	94.7
<i>Kapital i ostalo</i>	9.5	9.2	96.8
<i>Ukupno</i>	<i>124.9</i>	<i>136.6</i>	<i>109.4</i>

Pregled ostvarenih prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica za 2013. i 2014. godinu

Učešće u ukupnim prihodima od poreza na dohodak fizičkih lica za 2014. godinu

Ako se posmatra ostvarenje prihoda po izvorima u 2014 godini, uočava se da je došlo do povećanja prihoda od poreza na zarade zaposlenih za 11.2%, dok je kod ostalih prihoda došlo do smanjenja, i to: poreza na prihode od samostalne djelatnosti za 25%, poreza na prihode od imovine i imovinskih prava za 5.3% i poreza na kapital i ostale prihode za 3.2 %.

Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica pripadaju budžetu Države (oko 77%), Egalizacionom fondu (11%) i budžetima opština (12%), izuzev Glavnog grada kome pripada 13% i Prijestonice kojoj pripada 16%. Naplaćeni prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica raspoređeni su budžetu države u iznosu od 104.4 mil.€, budžetima opština u iznosu od 17.2 mil.€ i Egalizacionom fondu u iznosu od 15 mil.€.

5. Porez na promet nepokretnosti

Obaveza plaćanja poreza na promet nepokretnosti (osim za novoizgrađene nepokretnosti) uvedena je **Zakonom o porezu na promet nepokretnosti**⁷, čija su se rješenja primjenjivala do kraja 2013. godine. Stopa poreza na promet nepokretnosti je 3% od njihove tržišne vrijednosti. Prihodi po tom osnovu, primjenom zakonskih rješenja, počev od 2011. godine dijele se između budžeta Države i budžeta opština, u srazmjeri 10% : 90%, s tim što se 10% od ukupno ostvarenih prihoda opštinama usmjeravalo preko Egalizacionog fonda. Zakonom su propisana i oslobodjenja od plaćanja poreza na promet nepokretnosti, koja se, između ostalog, odnose za nepokretnosti koje stiču državni organi, organi lokalne uprave, međunarodne organizacije, nevladine organizacije, kao i u slučaju rješavanja stambenog pitanja, najviše do 20 m² po članu domaćinstva.

Počev od 2014. godine, u primjeni je novi **Zakonom o porezu na promet nepokretnosti**⁸. Ovim zakonom otklanjaju se uočeni nedostaci kod utvrđivanja poreske osnovice, propisuje namjena korišćenja sredstava od poreza na promet nepokretnosti koja pripadaju budžetu Crne Gore, bliže se definišu uslovi za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja poreza na promet nepokretnosti, posebno za slučaj kada sticalac nepokretnosti rješava stambeno pitanje, proširuje osnov za poresko oslobođenje na banke, uvodi obaveza poreskog organa da vodi evidenciju o prometu nepokretnostima za koje je propisano poresko oslobođenje, uvodi se princip samooporezivanja kod utvrđivanja poreske obaveze, pojednostavljuje se postupak rada poreskog organa i propisuju kaznene mjere za prekršajne radnje utvrđene ovim zakonom.

⁷ "Službeni list RCG", broj 69/03 i "Službeni list CG", broj 17/07

⁸ "Službeni list CG", broj 36/13

Primjenom novih zakonskih rješenja smanjuju se administrativni troškovi postupka, kako za poreski organ, tako i za poreskog obveznika, stvaraju se uslovi za efikasniju naplatu i kontrolu naplate ovog poreza, poboljšava poreska disciplina, eliminiše prostor za zloupotrebe, posebno u dijelu oslobođenja od plaćanja poreza po osnovu rješavanja stambenih potreba, ovo sve sa ciljem unaprijeđenja sistema oporezivanja prometa nepokretnosti i ostvarivanja većeg obima prihoda od poreza na promet nepokretnosti, odnosno prihoda budžeta lokalnih zajednica.

Ostvareni prihodi po osnovu *poreza na promet nepokretnosti* za 2014. godinu iznose 14,80 mil. € i u odnosu na 2013. godinu (14,4 mil. €), povećani su 2,78 %, što je rezultat primjene novih zakonskih rješenja, kao i povećanog obima prometa nepokretnosti u izvještajnom periodu. Od navedenog iznosa sredstava, budžetu Države je opredijeljeno 1,48 mil. € (10%), a budžetima opština 13,32 mil. € (90%) i to: direktno 11,84 mil.€ i indirektno, preko Egalizacionog fonda, 1,48 mil. €.

6. Porez na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica

Obaveza plaćanja poreza na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, uređena je *Zakonom o porezu na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica*⁹, čija su rješenja u primjeni od oktobra 2003. godine. Obveznik plaćanja ovog poreza je kupac, odnosno sticalac upotrebljavanog motornog vozila, plovni objekta, vazduhoplova ili letilice, pod uslovom da se na njihov promet ne plaća PDV. Poreska stopa iznosi 5% tržišne vrijednosti navedenih proizvoda. Poreska oslobođenja su krajnje reducirana i vezana su za nasljedjivanje i davanje poklona kod prvog naslednog reda. Prihodi ostvareni po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Sredinom godine izvršena je izmjena navedenog zakona kojim je bliže definisan pojam upotrebljavanog motornog vozila, plovni objekta, vazduhoplova i letilice, radi otklanjanja nedoumica u pogledu adekvatnog poreskog tretmana prometa ovih vozila, odnosno objekata, te jasnog razgraničenja u pogledu obaveze plaćanja PDV-a, odnosno poreza na promet. Na ovaj način stvoreni su uslovi za efikasnije administrativno poslovanje poreskog organa u postupku utvrđivanja obaveze poreza na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, a samim tim i kvalitetnijeg servisiranja usluge poreskim obveznicima.

Ostvareni prihodi po osnovu ovog poreza za 2014.godinu iznose 2,6 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu (2013.god.-2,8 mil. €) manji su za 7,1% .

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

7. Porez na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica

Obaveza plaćanja poreza na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica uvedena je *Zakonom o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica*¹⁰, koji je u primjeni od početka maja 2004. godine. Ovaj porez plaćaju pravna i fizička lica koji su vlasnici registrovanih putničkih automobila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, prema propisanoj tarifi. Prihodi po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

⁹ "Službeni list RCG", broj 55/03 i "Službeni list CG", br: 73/10, 40/11 34/14

¹⁰ "Službeni list RCG", br: 28/04 i 37/04 i "Službeni list CG", broj 86/09

Ostvareni prihodi po osnovu ovog poreza za 2014. godinu iznose 7,7 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 3,8 % (2013.god. - 8 mil. €).

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

8. Porez na premije osiguranja

Obaveza plaćanja poreza na premije osiguranja uvedena je *Zakonom o porezu na premije osiguranja*¹¹, koji je u primjeni od početka maja 2004. godine. Porez na premije osiguranja plaća se na usluge osiguranja po osnovu autoodgovornosti i po osnovu kasko osiguranja motornih vozila. Poreska stopa na premije od autoodgovornosti iznosi 6%, a 3% na premije kasko osiguranja motornih vozila. Ovaj porez plaćaju osiguravajuća društva nezavisno od toga da li poslove osiguranja obavljaju lično ili preko svojih zastupnika. Prije uvođenja poreza na dodatu vrijednost na navedene usluge plaćao se porez na promet usluga po stopi od 9%, na iznos tehničke premije, a što u osnovi odgovara visini postojećeg poreskog opterećenja. Za usluge osiguranja imovine nije predviđeno plaćanje poreza, iz razloga kako bi se na taj način doprinijelo smanjenju troškova privrednih subjekata. Prihodi po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Krajem 2013.godine donesen je Zakon o izmjenama Zakona o porezu na premije osiguranja, čija su rješenja u primjeni od 1. januara 2014.godine. Ovim izmjenama uvedena je jedinstvena stopa od 9% za plaćanje poreza na premije osiguranja za sve vrste osiguranja, na osnovicu koju čini naplaćena bruto premija osiguranja. Takođe, propisano je i oslobođenje od plaćanja ovog poreza za osiguranja od nezgode, dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja i osiguranja od poljoprivrede.

Ostvareni prihodi po osnovu poreza na premije osiguranja za 2014. godinu iznose 3,4 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (2013.god.-2,3 mil. €) veći su za 47,8 %.

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

9. Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje uređena je **Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**¹², koji je u primjeni od 1. januara 2008.godine. Ovim zakonom se na jedinstven način uređuje sistem obezbjeđenja sredstava za finansiranje obaveznog socijalnog osiguranja.

Kumulativna stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje iznosi 20,5% (na teret zaposlenog stopa iznosi 15% i na teret poslodavca 5,5%). Kumulativana stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje iznosi 12,3% (stopa na teret zaposlenog iznosi 8,5%, a na teret poslodavca 3,8%), a kumulativana stopa doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti iznosi 1% (na teret zaposlenog stopa iznosi 0,5% i na teret poslodavca 0,5%).

Usklađenost sa Acquis-em - Način finansiranja obaveznog socijalnog osiguranja nije standardizovan propisima Evropske unije, stoga ne postoji obaveza usklađivanja postojećih propisa iz ove oblasti sa Acquis-em.

¹¹ "Službeni list RCG", broj 27/04 i 37/04 i "Službeni list CG", br: 73/10, 40/11 i 61/13

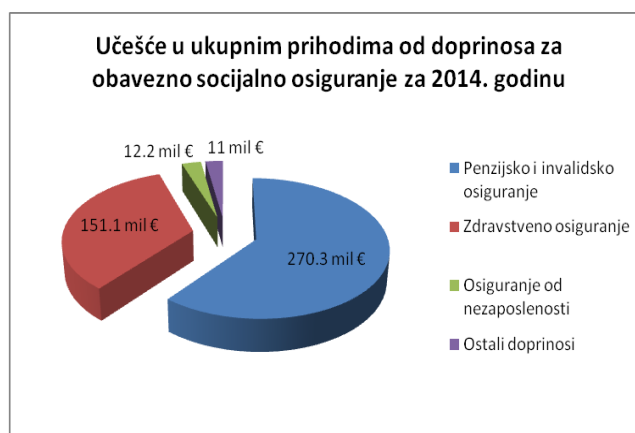
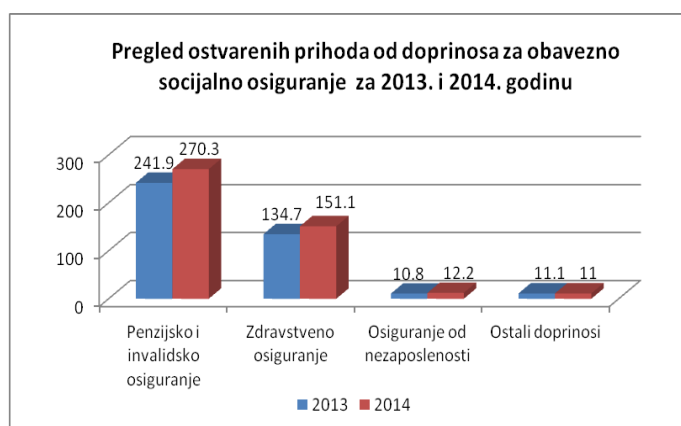
¹² "Sl. List CG", br. 13/07, 79/08, 86/09, 78/10, 14/12 i 62/13

Ostvarenje prihoda

Ostvareni prihodi po osnovu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za 2014. godinu iznose 433.6 mil.€ (pros. mjes. 32.3 mil.€) i u odnosu na 2013. godinu veći su za 11.9 %. U strukturi ukupno naplaćenih prihoda po navedenom osnovu, na doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje se odnosi 270.3 mil. € (62.3 %), doprinose za zdravstveno osiguranje 151.1 mil. € (32.8 %) i doprinose za osiguranje od nezaposlenosti 12 mil.€ (2.8 %). Pored navedenih doprinosa, prihodi od doprinosa za nezapošljavanje invalida u 2014. Godini iznose 11 mil.€.

Tabela 7: Uporedni pregled ostvarenja prihoda od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2013. i 2014. godinu.

<i>Doprinosi</i>	<i>2013. god.</i>	<i>2014. god</i>	<i>Index</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>5</i>
<i>1. Za penzijsko i invalidsko osiguranje</i>	241.9	270.3	111.7
<i>2. Za zdravstveno osiguranje</i>	134.7	151.1	112.2
<i>3. Za osiguranje od nezaposlenosti</i>	10.8	12.2	113.0
<i>4. Ostali doprinosi</i>	11.1	11.0	99.1
Ukupno:	398.5	444.6	111.6

Prihodi od doprinosa za *penzijsko i invalidsko osiguranje* za 2014. godinu iznose 270.3 mil.€, (pros.mjes. 22.5 mil.€) i u odnosu na 2013. godinu (241.9 mil.€),veći su 11.7 %.

Prihodi *od doprinosa za zdravstveno osiguranje* za 2014. godinu iznose 151.1 mil.€ (pros.mjes. 12.6 mil.€), i u odnosu na 2013. godinu (134.7 mil.€), povećani su 11.2 %.

Prihodi *od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti* za 2014. godinu iznose 12.2 mil.€ (pros.mjes. 1.0 mil.€) i u odnosu na 2013.godinu (10.8 mil €), veći su 13 %.

10. Carine

Normativna rješenja

Crnogorski carinski sistem je uređen Carinskim zakonom, Zakonom o Carinskoj tarifi, Zakonom o carinskoj službi i podzakonskim aktima za sprovođenje navedenih propisa.

1.1. **Carinskim zakonom**¹³, čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. aprila 2003. godine, uređuju se carinski postupak, prava i obaveze lica koja učestvuju u carinskom postupku, kao i prava, obaveze i ovlaštenja carinskog organa. Osnovna zakonska rješenja (carinski postupci, utvrđivanje carinske vrijednosti, pravila o porijeklu robe) najvećim dijelom su usklađena sa Uredbom Savjeta (EEC) broj 2913/92 - Carinski zakon Zajednice, kao i pravilima Svjetske trgovinske organizacije (STO) i Svjetske carinske organizacije (SCO).

1.2. Na robu koja se uvozi u carinsko područje Crne Gore plaća se carina po stopama utvrđenim **Zakonom o Carinskoj tarifi**¹⁴, čija rješenja su u primjeni od 6. juna 2012. godine. Novim Zakonom izvršeno je usaglašavanje osnovnih carinskih stopa sa carinskim stopama dogovorenim Protokolom o pristupanju Crne Gore Sporazumu iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (STO). Takođe, Vlada je u skladu SSP-u¹⁵ u obavezi da jednom godišnje donošenjem Uredbe o Carinskoj tarifi usaglasi nacionalnu nomenklaturu sa Kombinovanim nomenklaturom Evropske unije.

Aneksom I Protokola o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji za određeni broj proizvoda iz Carinske tarife (većinom se radi o poljoprivrednim proizvodima) utvrđeno je tzv. "krajnje gornje obavezujuće ograničenje", koje predstavlja carinsku stopu koju Crna Gora mora primijeniti do određenog datuma na uvoz navedenih proizvoda. Sukcesivna smanjenja se implementiraju 1. januara svake godine u Uredbu o Carinskoj tarifi. Implementacija navedene obaveze rezultira smanjenjem osnovne carinske stope sa 5,88% u 2013. na 5,66% u 2014. godini¹⁶. Napominjemo da se carina obračunava i naplaćuje po procentualnoj stopi u odnosu na vrijednost robe (*"ad valorem"*). Za određene poljoprivredne proizvode, carina se obračunava i u određenom iznosu po jedinici mjere za masu robe (*specifična carina*).

Uredbom o Carinskoj tarifi obuhvaćene su i sve izmjene koje se odnose na carinske stope utvrđene sporazumima o slobodnoj trgovini ili drugim međunarodnim sporazumima vezanim za razmjenu roba (STO, SSP, CEFTA, EFTA, Rusija, Ukrajina i Turska), čime se dobilo kodifikovano rješenje koje u krajnjem olakšava poslovanje privrednicima koji se bave spoljnom trgovinom.

1.3. **Zakonom o carinskoj službi**¹⁷, čija su osnovna rješenja u primjeni od 2002. godine, uređena je materija koja se odnosi na način rada, kao i prava, obaveze i odgovornosti carinskih službenika. U proteklom periodu izvršena je jedna izmjena navedenog zakona (u 2005. godini), koja se odnosila na usklađivanje navedenog zakona sa zakonima kojima je regulisan upravni postupak i rad organa državne uprave.

Usklađenost sa Acquis-em - Postojeći carinski propisi su u značajnoj mjeri usklađeni sa Acquis-em (carinska nomenklatura je u potpunosti usklađena) i obavezama koje proizilaze iz SSP-a. Takođe,

¹³ "Sl. list RCG", br. 07/02, 38/02, 72/02, 21/03, 31/03, 29/05 i 66/06 i "Sl. list Crne Gore", br. 21/08, 73/10, 01/11, 40/11 i 62/13.

¹⁴ „Službeni list CG”, br. 60/14.

¹⁵ Član 18 stav 2 SSP-a glasi: "U klasifikaciji roba u trgovini između ugovornih strana primjenjivaće se Kombinovana nomenklatura".

¹⁶ Prilikom izračunavanja prosječne carinske stope korišćene su tzv. maksimalne carinske stope, kojima je utvrđen gornji limit carinskog opterećenja kad se prilikom uvoza poljoprivrednih proizvoda primjenjuje tzv. kombinovana carina.

¹⁷ "Službeni list RCG", br. 7/02 i 29/05.

izvršeno je i usaglašavanje nacionalne nomenklature¹⁸ sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Uprave carina ukupna vrijednost uvezene robe u 2014. godini iznosila je 1.740,0 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (1.774,3 mil. €) predstavlja smanjenje od 1,9 %. U narednoj tabeli se daje pregled vrijednosti uvezene robe na koju se po osnovu sporazuma o slobodnoj trgovini¹⁹ primjenjivala preferencijalna stopa i robe pri čijem uvozu se primjenjivala redovna carinska stopa.

Tabela 8: Pregled vrijednosti uvoza za 2013. i 2014. godinu (iznosi u hiljadama eura)

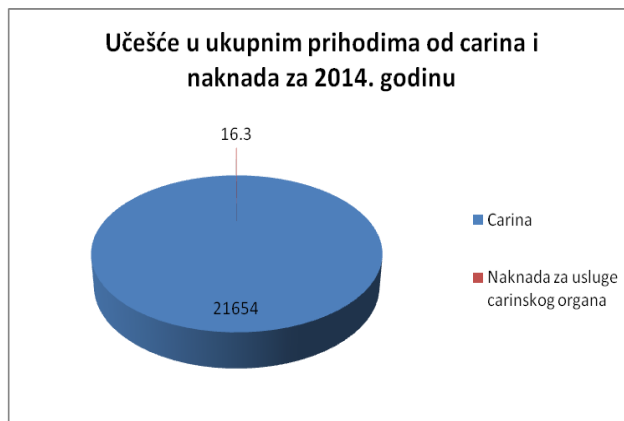
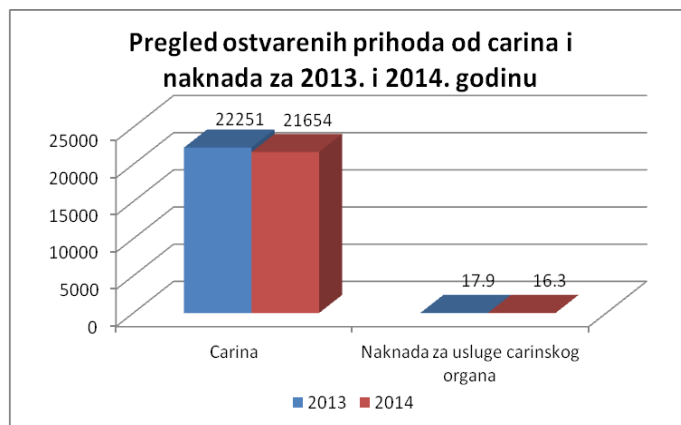
Vrijed.uvoza	2013. god.	2014. god.	Stopa rasta (%)
1. Sporazumi	1.064.897	1.087.365	2,1
2. Ostalo	709.387	652.445	-8,0
Ukupno:	1.774.284	1.739.810	-1,9

Izvor: Uprava carina

Naplaćeni prihodi od carina i naknade za usluge carinskog organa za 2014. godinu iznose 21,67 mil. € (pros. mjes. 1,81 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (22,27 mil.€) manji su za 2,7%. U strukturi ostvarenih carinskih prihoda, prihodi od carine učestvuju sa 99,9%, a naknade za usluge carinskog organa sa 0,1%.

Tabela 9: Pregled ostvarenih prihoda od carina i naknada za 2013. i 2014. godinu (iznosi u hiljadama eura)

Red. broj	Vrsta prihoda	Ostvareno		Stopa rasta (%)
		2013. g.	2014. g.	
1	2	3	4	5
1.	Carina	22.251	21.654	-2,7
2.	Naknada za usluge carinskog organa	17,9	16,3	8,9
	UKUPNO:	22.268,9	21.670,3	-2,7

¹⁸ Uredba o Carinskoj tarifi za 2015. godinu, "Službeni list CG", broj 60/14.

¹⁹ SSP, CEFTA, EFTA, Rusija, Ukrajina i Turska.

Smanjenje osnovnih carinskih stopa shodno Protokolu o pristupanju Crne Gore STO²⁰ prouzrokovalo je i smanjenje stopa dogovorenih u okviru potpisanih sporazuma o slobodnoj trgovini, što je za posledicu imalo smanjenje prihoda od carina u 2014. godini. Najznačajnije smanjenje posmatrano sa fiskalnog aspekta odnosi se na Evropsku uniju, koja uz zemlje CEFTE predstavlja trenutno najznačajnijeg trgovinskog partnera Crne Gore. Prosječna carinska stopa za uvoz proizvoda iz zemalja Evropske unije je smanjena sa 0,96% u 2013. godini na 0,92% u 2014. godini. Osim Evropske unije, određeno smanjenje carinskih stopa je izvršeno i kod zemalja članica EFTE i Turske, ali isto nije bitnije uticalo na budžetske prihode jer iz navedenih zemljama trenutno nema značajnijeg uvoza. Pored navedenog manji prihodi od carina posledica su i smanjenja vrijednosti uvoza u 2014. godini.

11. Takse

11.1. Takse na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja

*Zakonom o taksama na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja*²¹ propisana je obaveza plaćanja posebnih taksa, i to na: karticu mobilne telefonije (SIM karticu), tarifno brojilo za mjerenje utroška električne energije, priključak kablovske elektronske komunikacione mreže za distribuciju radio i TV programa (kablovski priključak), za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima. Izmjenama navedenog zakonskog rješenja koje su u primjeni od 01. januara 2013. godine ukinute su takse na SIM karticu, kablovski priključak i tarifno brojilo a u cilju stabilizacije javnih finansija, poboljšana je taksena politika u dijelu odredbi koje se odnose na plaćanje taksi na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima.

Krajem 2014. godine izvršene su izmjene navedenog Zakona kao potreba stabilizacije javnih finansija i poboljšanja poreske discipline kod primjene taksi na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima. Takođe, navedeni zakon je donesen kao zakon temporalnog karaktera i njegova primjena je predviđena do 1. januara 2017. godine.

Naplaćeni prihodi po osnovu taksi za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja, za 2014. godinu, iznose 594.6 hiljada eura. Cjelokupan iznos naplaćenih prihoda po ovom osnovu odnosi se na prihode po osnovu taksi za upotrebu duvanskih proizvoda.

11.2. Administrativne takse

Obaveza plaćanja administrativnih taksa propisana je *Zakonom o administrativnim taksama*²², a koje se plaćaju za spise i radnje koje se vode pred organima državne uprave, organima lokalne uprave i drugim pravnim licima koja imaju javna ovlašćenja. Takođe, ovim zakonom dato je ovlašćenje opštinama da uvode lokalne administrativne takse za radnje i akte koji se vode pred organima lokalne uprave. Visina administrativnih taksa za radnje i akte koji se vode pred organima državne uprave određena je nacionalnom taksenom tarifom, a visina lokalnih administrativnih taksa za radnje i akta koji se vode pred organima lokalne uprave, lokalnom taksenom tarifom.

²⁰ Protokol se primjenjuje od 30. aprila 2012. godine.

²¹ „Službeni list CG”, br. 28/12, 62/13 i 09/15.

²² "Službeni list RCG", br.55/03, 46/04 i 81/05 i 2/06 i "Službeni list CG", br. 22/08, 77/08, 3/09, 40/10, 20/11, 26/11, 56/13 i 45/14

Sredinom 2014. Godine izvršena je izmjena navedenog zakona kojim su smanjene visine postojećih administrativnih taksi koje se plaćaju za pojedine spise i radnje pred organima državne uprave, u cilju smanjenja administrativnih barijera i stvaranja povoljnijeg poslovnog ambijenta u Crnoj Gori. Istovremeno, izvršeno je proširenje osnova za plaćanje taksene obaveze za spise i radnje koje se preduzimaju od strane pojedinih organa, a koje nijesu bile obuhvaćene postojećom tarifom za administrativne takse. Propisane su olakšice i oslobođenja od plaćanja takse za pojedine kategorije lica za spise i radnje koje se preduzimaju u postupcima za zaštitu intelektualne svojine i izvršeno je usklađivanje visine važećih administrativnih taksa iz oblasti zaštite intelektualne svojine sa visinom taksa koje se primjenjuju u državama EU.

Naplaćeni prihodi po osnovu administrativnih taksa za 2014. godinu iznose 7,5 mil. €, i u odnosu na 2013. godinu (7,4 mil. €), većii su za 1,4.

Obaveza plaćanja ovih taksa nije standardizovana propisima EU, ali postoji obaveza usklađivanja sa međunarodnim sporazumima i konvencijama.

11.3 .Sudske takse

Obaveza plaćanja sudskih taksa od strane lica po čijem predlogu ili u čijem interesu se preduzima radnja u sudskom postupku propisana je *Zakonom o sudskim taksama*²³.

Ostvareni prihodi po osnovu navedenih taksa za 2014. godinu iznose 3,8 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu (4,5 mil. €), manji su za 15,5%.

Obaveza plaćanja ovih taksa nije standardizovana propisima EU.

12. Naknade za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa

Obaveza plaćanja naknada za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa utvrđena je zakonima kojima je uređeno korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa (Zakon o šumama, Zakon o vodama, Zakon o finansiranju upravljanja vodama, Zakon o putevima, Zakon o rudarstvu, Zakon o životnoj sredini, Zakon o igrama na sreću, Zakon o koncesijama i dr.).

Ostvareni prihodi po osnovu navedenih naknada za 2014. godinu iznose 31,97 mil. € i u odnosu na 2013. godinu (28,37 mil. €) povećani su 12,69 %. U strukturi prihoda po navedenom osnovu, najveće učešće se odnosi na naknadu za priređivanje posebnih igara na sreću (25,05%), naknadu za korišćenje morskog dobra (22,15%), naknadu za korišćenje šuma (12,76%), naknadu za korišćenje mineralnih sirovina (7,29%) i naknadu za korišćenje voda (6,29%).

13. Lokalni prihodi

Opštine, shodno ovlašćenjima iz **Zakona o finansiranju lokalne samouprave**²⁴ i ovlašćenjima iz posebnih zakona, mogu uvoditi: *opštinske poreze* (prirez porezu na dohodak fizičkih lica i porez na nepokretnosti), *lokalne takse* (administrativne takse, komunalne takse i ostale takse) i *lokalne naknade* (naknadu za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, naknade za korišćenje opštinskih puteva i sl.).

²³ "Službeni list RCG", broj 76/05 i "Službeni list CG", br. 39/07 i 40/10

²⁴ »Sl. list RCG«, broj 42/03 i 44/03 i »Sl. list CG«, br. 5/08 i 74/10.

Opštine su, po osnovu *tekućih lokalnih prihoda* (porezi, takse, naknade, prihodi od kamata i novčanih kazni za neblagovremeno plaćanje poreskih obaveza, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi) u 2014. godini ostvarile 120,2 mil. € (pros. mjes. 10,0 mil. €), što u odnosu na 2013. godinu (119,6 mil. €), čini povećanje od 0,50 %, a što je rezultat efikasnije naplate i kontrole naplate lokalnih fiskaliteta (poreza, taksa i naknada) od strane nadležnog poreskog organa opštine i veće poreske discipline poreskih obveznika.

U strukturi ukupno ostvarenih fiskalnih prihoda (državnih i lokalnih) za 2014. godinu, ovi prihodi učestvuju sa 7,95%. Tekući lokalni prihodi čine 3,54% procijenjenog BDP za 2014. godinu (3.393 mil. €).

U narednom tekstu daju se bliže karakteristike pojedinih tekućih lokalnih prihoda:

13.1. Prirez porezu na dohodak fizičkih lica

Opštinama je, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, dato ovlašćenje za uvođenje prireza porezu na dohodak fizičkih lica. Stopa prireza, može iznositi do 13% za opštine (za Glavni grad i Prijestonicu ta stopa može iznositi do 15%). Osnovicu za utvrđivanje prireza čini porez na dohodak fizičkih lica iz svih izvora (ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i kapitala).

Ostvareni prihodi od prireza porezu na dohodak fizičkih lica u 2014. godini iznose 18,1 mil. € i u odnosu na 2013. godinu (17,7 mil. €), povećani su za 2,26%, a što je rezultat efikasnije kontrole obračunavanja i naplate poreskih obaveza poreskog organa opštine. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na opštine: Podgorica, Nikšić, Bar, Herceg Novi, Kotor i Budva, odnosi se 79,01%, a na ostale opštine 20,99%.

13.2. Porez na nepokretnosti

Opštinama je Zakonom o porezu na nepokretnosti²⁵ dato ovlašćenje za uvođenje poreza na nepokretnosti. Raspon stopa poreza na nepokretnosti, prema važećim zakonskim rješenjima, iznosi od 0,10% do 1,00% tržišne vrijednosti nepokretnosti koju opštine određuju u zavisnosti od vrste, lokacije, kvaliteta, starosti i namjene nepokretnosti.

Ostvareni prihodi od poreza na nepokretnosti u 2014. godini iznose 40,8 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (39,3 mil. €), čini povećanje od 3,82%. Povećanje prihoda po ovom osnovu rezultat je: proširenja poreske osnove, definisanja posebnog poreskog tretmana za određene kategorije nepokretnosti (poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje, sekundarni stambeni objekti, objekti koji su izgrađeni suprotno zakonu, ugostiteljski objekti koji se nalaze u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta i građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni u skladu sa planskom dokumentacijom), kao i efikasnije kontrole obračunavanja i plaćanja poreskih obaveza od strane poreskog organa opštine i bolje evidencije vlasnika nepokretnosti. Od ukupnog iznosa, na opštine: Budva, Podgorica, Herceg Novi, Bar, Nikšić, Kotor i Tivat odnosi se 80,39%, a na ostale opštine 19,61%.

²⁵ »Sl. list RCG«, br. 65/01 i »Sl. list CG«, br. 75/10

Skupština Crne Gore je, sredinom februara 2015. godine, donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na nepokretnosti, čija će se rješenja primjenjivati od 1. januara 2016. godine

13.3. Lokalne komunalne takse

Opštinama je **Zakonom o lokalnim komunalnim taksama**²⁶ dato ovlašćenje za uvođenje lokalnih komunalnih taksa. Opštine mogu visinu lokalnih komunalnih taksa utvrđivati u zavisnosti od vrste djelatnosti, površine, lokacije, odnosno zone u kojoj se nalaze objekti, predmeti, odnosno vrše usluge za koje je propisano plaćanje takse.

Ostvareni prihodi od lokalnih komunalnih taksa u 2014. godini iznose 3,9 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (4,3 mil. €), čini smanjenje od 9,30%. Smanjenje prihoda po navedenom osnovu je posljedica nedovoljne angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u postupku kontrole obračunavanja i plaćanja taksenih obaveza iz oblasti komunalne djelatnosti. Od ukupno ostvarenih prihoda od lokalnih komunalnih taksa, na opštine: Podgorica, Budva, Mojkovac, Plav, Herceg Novi, Ulcinj, Tivat i Nikšić odnosi se 84,62%, a na ostale opštine 15,38%.

13.4. Lokalne administrativne takse

Opštinama je **Zakonom o administrativnim taksama**²⁷ dato ovlašćenje za uvođenje lokalnih administrativnih taksa. Navedenim zakonom predviđeno je da lokalne administrativne takse ne mogu biti veće od taksa koje se plaćaju za slične spise i radnje koji se vode pred organima državne uprave.

Ostvareni prihodi od lokalnih administrativnih taksa u 2014. godini iznose 1,5 mil.€ i u istom su nivou u odnosu na 2013. godinu. U ukupno ostvarenim prihodima po navedenom osnovu, na opštine: Podgorica, Budva, Kotor, Nikšić i Herceg Novi, odnosi se 66,67%, a na ostale opštine 33,33%.

13.5. Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

Opštinama je **Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata**²⁸ dato ovlašćenje za uvođenje naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Ovu naknadu plaća investitor izgradnje objekata, u zavisnosti od stepena opremljenosti građevinskog zemljišta, kao i učešća investitora u komunalnom opremanju.

Ostvareni prihodi od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u 2014. godini iznose 36,6 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (37,0 mil. €), čini smanjenje za 1,08%. Smanjenje prihoda od navedene naknade rezultat je smanjenja investicionih aktivnosti u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu, kao i izmjena zakonskih rješenja kojima je propisano da se komunalije placaju prije izdavanja građevinske dozvole ili u toku investicionog ciklusa. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na Glavni grad Podgoricu, Opštinu Nikšić i primorske opštine (Budva, Bar, Herceg Novi, Kotor i Tivat) odnosi se 95,90%, a na ostale opštine svega 4,10%.

13.6. Naknade za korišćenje opštinskih puteva

Opštinama je ovlašćenje za uvođenje naknada za korišćenje opštinskih puteva dato **Zakonom o putevima**²⁹. Ovim zakonom propisane su vrste naknada za korišćenje opštinskih puteva koje može uvesti opština na svojoj teritoriji.

²⁶ "Sl. list RCG", broj 27/06

²⁷ "Sl. list RCG", 55/03 i 81/05 i "Sl. list CG", br. 22/08, 77/08, 3/09, 40/10, 73/10, 20/11, 26/11, i 56/13 i 45/14

²⁸ "Sl. List CG", broj 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13 i 39/13

²⁹ „Sl. list RCG“, broj 42/04 i „Sl. List CG“, broj 54/09, 40/10, 73/10, 36/11 i 40/11

Ostvareni prihodi od naknada za korišćenje opštinskih puteva u 2014. godini iznose 3,8 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (2,9 mil. €), čini povećanje za 31,03%. Povećanje prihoda po ovom osnovu rezultat je efikasnije naplate i kontrole obračunavanja i plaćanja ove naknade od strane poreskog organa opštine. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na opštine: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Budva i Rožaje, odnosi se 81,58%, a na ostale opštine 18,42%.

13.7. Ostali lokalni prihodi

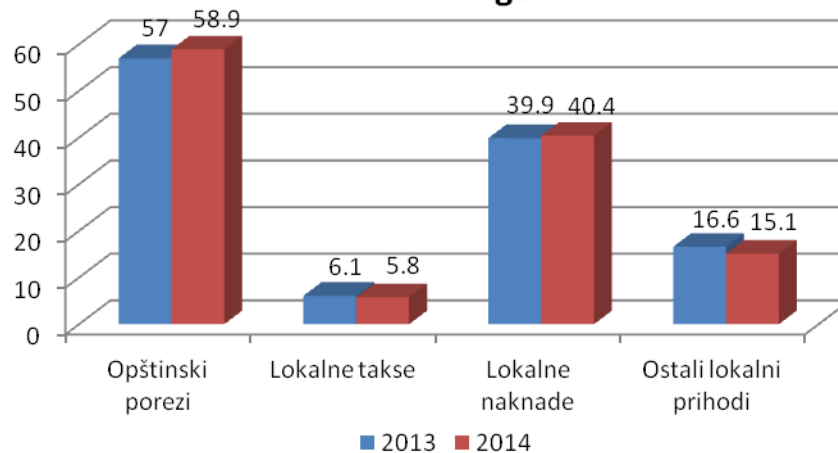
Opštine su, po osnovu *ostalih lokalnih tekućih prihoda* (kamate i novčane kazne zbog neblagovremeno plaćenih poreza, prihodi od kapitala i prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe) u 2014. godini ostvarile 15,1 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (16,6 mil.€) čini smanjenje za 9,04%. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na Glavni grad Podgorica i primorske opštine: Budva, Kotor, Tivat i Herceg Novi odnosi se 82,78%, a na ostale opštine 17,22%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled *ostvarenih tekućih lokalnih prihoda za 2014. i 2013. godinu*:

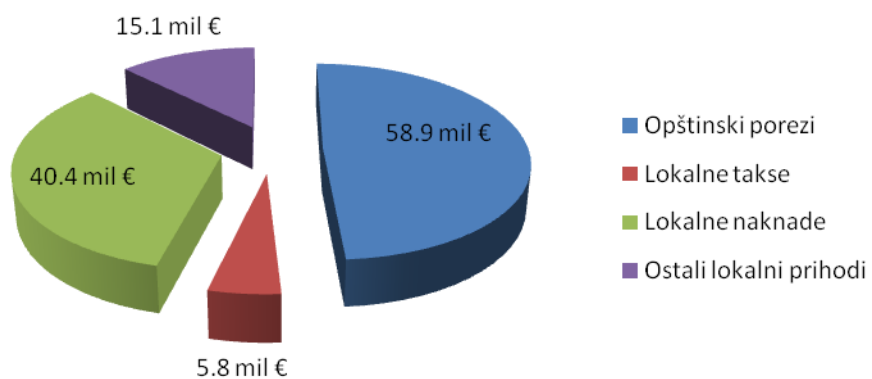
Vrste lokalnih prihoda	2013.god. (u mil. €)	Učešće	2014.god. (u mil. €)	Učešće	Stopa Rasta (%)
1	2	3	4	5	6
1 . Opštinski porezi	57,0	47,66	58,9	49,00	3,33
- prirez porezu na dohodak fiz.lica	17,7	14,80	18,1	15,06	2,26
- porez na nepokretnosti	39,3	32,86	40,8	33,94	3,82
2. Lokalne takse	6,1	5,10	5,8	4,83	-4,92
- administrativne takse	1,5	1,25	1,5	1,25	
- komunalne takse	4,3	3,60	3,9	3,25	-9,30
- ostale takse	0,3	0,25	0,4	0,33	33,33
3. Lokalne naknade	39,9	33,36	40,4	33,61	1,25
-naknada za komunalno oprem. građ. zemljišta	37,0	30,94	36,6	30,45	-1,08
-naknada za koriš.opšt.puteva	2,9	2,42	3,8	3,16	31,03
4. Ostali lokalni prihodi (kazne, kamate, prihodi od kapitala, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi)	16,6	13,88	15,1	12,56	-9,04
U K U P N O:	119,6	100,00	120,2	100,00	0,50
Prosječno mjesečno	9,9		10,0		

Izvor: Opštine

Pregled ostvarenih lokalnih prihoda za 2013. i 2014. godinu

Učešće u ukupnim lokalnim prihodima za 2014. godinu

a. Struktura državnih prihoda

1. Prihodi od *poreza na dodatu vrijednost* u 2014. godini ostvareni su u iznosu od 497,5 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (429,2 mil. €) veći su za 15,91%. Od ostvarenih prihoda za izvršenje budžetskih obaveza opredijeljeno je 489,7 mil. €, a za finansiranje osnovne djelatnosti RTCG 7,8 mil.€³⁰. Ostvarena naplata po osnovu PDV čini 14,66% procijenjenog BDP za 2014.godinu (3.393 mil.€). U ovom izvještajnom periodu poreskim obveznicima po osnovu »viška« PDV povraćeno je 61,5 mil. € (preko Poreske uprave 12,4 mil. € i Državnog trezora 49,1 mil. €), što čini 10,85% bruto naplaćenih sredstava od PDV pri uvozu i u zemlji (u prethodnoj godini to učešće je iznosilo 11,19%).

Ukupno ostvareni promet proizvoda i usluga (oporezivi i oslobođeni) za 2014. godinu iznosio je 7.655,9 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (7.679,09 mil.€) umanjen je za 0,3%. U ovom periodu zabilježeno je povećanje oporezivog prometa za 0,4% i smanjenje oslobođenog za 17,89%.

2. *Prihodi od akciza za 2014. godinu* iznosili su 156,4 mil. € (pros. mjes 13.03 mil. €) i u odnosu na prethodnu godinu (161.4 mil.€), manji su 3,1%, pri čemu su akcize na *uvozne akcizne proizvode* manje za 1,7%, a akcize na *domaće akcizne proizvode* smanjene za 22,4%. U strukturi naplaćenih prihoda od akciza na uvozne proizvode se odnosi 94,7% (148.1 mil.€), a na domaće proizvode 5,3% (8,3 mil.€).

-Prihodi od akciza na *mineralna ulja* (96,6 mil. €) u odnosu na prethodnu godinu (94,6 mil. €) veći su 2,1%.

-Prihodi od akciza na *alkohol i alkoholna pića* (12,8 mil. €) u odnosu na isti period prethodne godine (13,6 mil. €), manji su za 5,9 %.

-Prihodi od akciza na *duvanske proizvode* (41,7 mil. €) u odnosu na prethodnu godinu (47,5 mil. €) manji su za 12,2%.

3. *Prihodi od poreza na dobit pravnih lica u 2014.godini ostvareni su u iznosu* od 45.0 mil.€ (pros. mjes. 3.75 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (40.6 mil.€) veći su za 10,8%. U strukturi ostvarenih prihoda po navedenom osnovu, na porez na dobit se odnosi 37,4 mil.€ (83.1%), porez na dividende i udjele u dobiti 4,2 mil.€ (9.3%) i porez na autorske naknade i kamate 3,4 mil.€ (7,6%).

4.*Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica* (po osnovu zarada zaposlenih i po drugom osnovu) ostvareni u 2014. godini iznose 136,6 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (124,9 mil.€) povećani su za 9,4%. U strukturi ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na lična primanja se odnosi 124,4 mil.€ (91,1%), samostalnu djelatnost 1,2 mil.€ (0,9%), imovinu i imovinska prava 1,8 mil. € (1,3%) i kapital i ostalo 9,2 mil.€ (6,7%).

5. Ostvareni prihodi po osnovu *doprinosa za obavezno socijalno osiguranje* (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za 2014. godinu iznose 444,6 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (398,5 mil.€) veći su za 11,6%. U strukturi ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na penzijsko i invalidsko osiguranje se odnosi 270,3 mil.€ (60,8%), zdravstveno osiguranje 151,1 mil.€ (34,0%), osiguranje od nezaposlenosti 12,2 mil. € (2,7%) i ostale doprinose 11,0 mil.€ (2,5%).

³⁰ Uputstvom o načinu preusmjeravanja sredstava iz opštih prihoda Budžeta Crne Gore za finansiranje osnovne djelatnosti Javnog preduzeća Radio i televizija Crne Gore („Službeni list CG“, broj 3/09) propisano je da se sredstva za finansiranje osnovne djelatnosti RTCG obezbjeđuju preusmjeravanjem prihoda ostvarenih po osnovu poreza na dodatu vrijednost (u 2013.godini 7,2 mil.€, a u 2012.godini 7,1 mil.€)

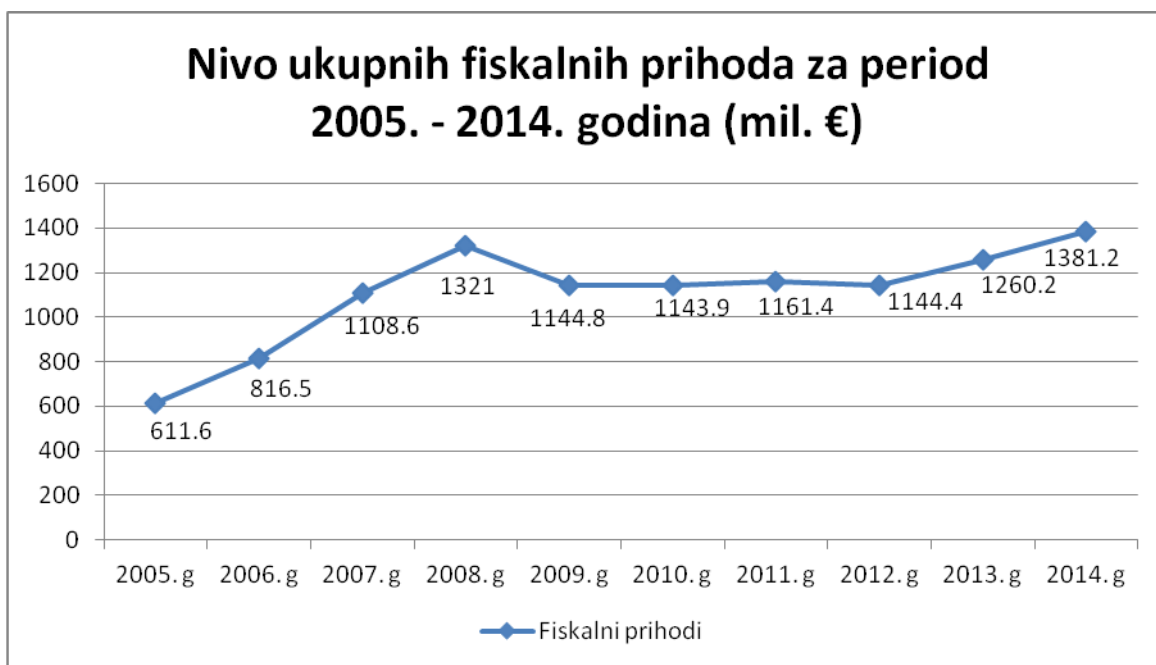
6. Ostvareni prihodi po osnovu *poreza na promet nepokretnosti* za 2014. godinu iznose 14,8 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (14,4 mil.€) veći su za 2,8%.

7. Naplaćeni *prihodi od carina i naknade za usluge carinskog organa* za 2014. godinu iznose 21,67 mil. € (pros. mjes. 1,81 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (22,27 mil.€) manji su za 2,7%. Ukupna vrijednost uvezene robe u 2014. godini iznosila je 1.740,0 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (1.773,3 mil. €) predstavlja smanjenje od 1,9 %.

U narednoj tabeli dat je pregled ostvarenih fiskalnih (**NETO**) prihoda koji predstavljaju prihod Budžeta države za period od 2005-2014. godine.

Fiskalni prihodi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>CARINE</i>	40,3	53,9	65,4	69,2	46,2	48,8	43,7	29,0	22,3	22,3
<i>PDV</i>	193,3	273,1	393,3	439,8	370,6	364,1	399,8	361,9	429,2	497,5
<i>AKCIZE</i>	65,6	72,4	94,5	120,3	128,8	134,3	143,4	152,7	161,4	156,4
<i>Porez na dobit</i>	21,3	12,7	39,2	62,8	54,7	20,3	36,1	64,0	40,6	45,0
<i>Porez na dohodak</i>	85,4	93,2	108,1	142,0	120,6	114,0	106,9	107,6	124,9	136,6
<i>Doprinosi</i>	174,0	256,0	306,9	368,9	338,3	378,0	351,2	362,2	398,5	444,6
<i>Porez na promet nepokretnosti</i>	5,2	14,5	41,2	38,1	17,4	16,5	12,4	14,4	14,4	14,8
<i>Porez na promet upotrebljavanih vozila, letilica i plovila</i>	0,8	0,7	1,5	2,2	2,7	2,3	2,3	2,3	2,8	2,6
<i>Porez na upotrebu vozila, letilica i plovila</i>	2,2	2,9	4,1	4,6	4,2	7,5	7,7	7,7	8	7,7
<i>Porez na premije osiguranja</i>	0,7	0,8	1,1	1,7	2,1	1,8	1,9	2,0	2,3	3,4
<i>Administrativne takse</i>	6,8	9,4	14,8	22,5	16,2	15,4	12,6	8,0	7,4	7,9
<i>Sudske takse</i>	1,6	6,0	8,6	7,8	6,8	6,2	3,9	3,5	4,5	3,8
<i>Takse od opšteg interesa</i>								4,5	12,7	3,3
<i>Naknada za korišćenje prirodnih i dr. dobara i prava od opšteg interesa</i>	14,5	20,9	29,9	41,1	36,2	34,7	39,5	24,6	31,2	35,3
UKUPNO:	611,6	816,5	1.108,6	1.321	1.144,8	1.143,9	1.161,4	1.144,4	1.260,2	1.381,2

Izvor: Državni trezor

b. Struktura lokalnih prihoda

Ostvareni lokalni prihodi budžeta opština u 2014. godini iznose 120,2 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (119,6 mil. €) povećani su 0,50%, usled značajnijeg povećanja prihoda od naknade za korišćenje opštinskih puteva. Od navedenog iznosa, na lokalne fiskalne prihode (poreze, takse i naknade) odnosi se 87,44 %, a na ostale lokalne prihode (novčane kazne i kamate, prihode koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe i ostale prihode) 12,56%.

1. Najznačajniji rast lokalnih prihoda zabilježen je od *ostalih taksa (turistička taksa i slično)* za 33,33% i kod *naknade za korišćenje opštinskih puteva* za 31,03%, što je rezultat efikasnije naplate i kontrole obračunavanja i plaćanja ovih fiskaliteta od strane poreskog organa opštine.

2. Najznačajnije smanjenje prihoda odnosi se na *lokalne komunalne takse* i to za 9,30%. Smanjenje prihoda po ovom osnovu posljedica je nedovoljne angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u postupku kontrole obračunavanja i plaćanja taksenih obaveza iz oblasti komunalne djelatnosti.

3. Ostvareni prihodi od *poreza na nepokretnosti* u 2014. godini iznose 40,8 mil. €, što u odnosu na 2013. godinu (39,3 mil. €), čini povećanje od 3,82%. Rezultat većih prihoda po ovom osnovu je bolja efikasnost lokalnih samouprava na prikupljanju ovih prihoda, imajući u vidu veoma nizak stepen naplate u prethodnom periodu.